

3. Якушин В.А. Ошибка и ее уголовно-правовое значение /В.А. Якушин. – Казань: Изд-во Казан. ун-та, 1988. – 128 с.

Здобувач кафедри теорії держави та права НАВС

Волошина Яна Леонідівна

ЮРИДИЧНА КОНСУЛЬТАТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК РІЗНОВИД ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Сьогодні є дуже багато видів соціальної діяльності, як такої, що пов'язана з людьми та суспільними відносинами. Соціальна діяльність, яка здійснюється в правовому полі фахівцями юриспруденції є юридичною діяльністю [3, с. 18].

На даний час існує декілька різновидів юридичної діяльності, що зумовлено наявністю різних юридичних професій, зокрема адвоката, нотаріуса, судді, прокурора, слідчого, юрисконсульта тощо. У той час увагу привертає такий вид юридичної діяльності як юридична консультативна діяльність з огляду на наступне.

Зі стрімким розвитком сфери бізнесу та виробничих відносин особливої актуальності набула професія юрисконсульта, а юридична консультативна діяльність стала однією з найпоширеніших видів професійної діяльності правників. Разом з тим, питанням юридичної консультативної діяльності приділяється недостатньо уваги, в тому числі відносно її науково-теоретичного визначення, що потребує проведення додаткових наукових розвідок.

Дослідженням питань юридичної діяльності та її видів займалися С.С. Алексєєв, Ю.М. Аристарков, О.М. Бандурка, І.В. Бенедик, І.В. Бризгалов, І.В. Головань, В.М. Карташов, Б.І. Пугінський та інші. У своїх працях науковці досліджували юридичну діяльність, її ознаки, функції та види; юридичну консультативну діяльність розглядали як один із видів юридичної практичної діяльності, що стало теоретичною основою для продовження наукового дослідження. Але поза увагою вчених залишився ряд теоретичних питань, що стосуються юридичної консультативної діяльності, та які потребують проведення додаткових досліджень і наукового переосмислення.

Прийнято вважати, що професія юриста є престижною та популярною, що пояснюється розвитком всіх сфер життя, прагненням України вступити до Європейського Союзу та орієнтуванням держави на європейські стандарти. Зі стрімким розвитком економічної сфери та виробництва виникає потреба в диференціації юридичних спеціальностей, підвищується попит на професію юрисконсульта, який здійснює правове обслуговування діяльності підприємств, установ, організацій. Наразі, у часи політичної й економічної нестабільності, дуже зросла кількість випадків порушення прав і свобод членів суспільства в усіх сферах життя. У зв'язку з чим, професія юрисконсульта стає досить популярною, особливо у великих організаційних структурах (корпорації, концерни, трести, холдинги).

Майже щодня перед будь-яким підприємством (установою чи організацією) постають правові питання, які потребують кваліфікованого вирішення шляхом отримання юридичної консультації. Надання правових консультацій є одним із основних напрямів юридичної консультативної діяльності, яка на сьогодні залишається недостатньо дослідженою.

Для найбільш точного формулювання визначення поняття юридичної консультативної діяльності слід виходити з того, що юридична консультативна діяльність є одним із видів юридичної діяльності.

Юридичну діяльність розуміють як вид соціальної діяльності, що здійснюється юристами з метою отримання необхідного й запланованого правового результату [7]. З метою всебічного дослідження поняття юридичної консультативної діяльності ознаки юридичної діяльності необхідно розглянути через призму професійної діяльності юрисконсульта.

Відомі теоретики-правознавці виокремлюють такі риси юридичної діяльності, як: законність, нормативність, формальність, професійність, колективність, обов'язковість, незалежність, процесуальний характер [4].

Найважливішою ознакою серед зазначених є законність, що означає дотримання вимог закону та здійснення діяльності у відповідності до вимог норм права [4, с. 164]. Раса законності притаманна всім видам юридичної діяльності, в тому числі й консультативній. Конституцією України наголошується на тому, що всі органи влади, посадові особи будь-яких організацій (підприємств, установ) повинні діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (стаття 19) [5]. Не виключенням є й юрисконсульт, який зобов'язаний діяти лише в межах правового поля, дотримуючись вимог закону та керуючись принципом верховенства права.

Не менш важливою для юридичної консультативної діяльності є ознака нормативності, під чим слід розуміти юридичне відображення або закріплення основних засад юридичної консультативної діяльності, функціональних обов'язків юрисконсульта та його відповідальності в обов'язковому для виконання нормативно-правовому акті. На жаль, на даний час в Україні відсутній спеціалізований законодавчий акт, який би всебічно регулював професійну діяльність юрисконсульта. Сьогодні діяльність юридичної служби (юрисконсульта) регулюється Загальним положенням про юридичну службу міністерства, іншого органу виконавчої влади, державного підприємства, установи та організації, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2008 р. № 1040 [6].

Також юридичній консультативній діяльності характерна ознака формальності, яка полягає в документальному закріпленні та формальному характері будь-якої інформації, обставин справи, прийнятих юрисконсультом рішень тощо (пропозиції, поради, проекти документів, аналітичні довідки, правові позиції в письмовій формі). Підсумок певного етапу роботи юрисконсульта відображається в документальному вигляді за встановленими законодавством формою і змістом. Наприклад, позовна заява складається юрисконсультом у відповідності до норм процесуального законодавства, яким передбачені вимоги щодо її структури та оформлення, щоб уникнути негативних правових наслідків у вигляді повернення позову.

Наступною характерною ознакою юридичної консультативної діяльності є професійність праці, яка характеризує високий рівень професійної підготовки юрисконсульта, під чим слід розуміти наявність загальних і спеціальних (юридичних) знань, навичок професійного мислення та роботи з документами правового характеру, високого рівня знання законодавства. Спеціально підготовлений фахівець здійснює юридичну консультативну діяльність на професійній основі, що потребує від нього володіння цілісною системою правових знань за різними напрямками та вміння виконувати кваліфіковано юридично значущі дії, які передбачені його професійною діяльністю.

Юридичній консультативній діяльності властива й така ознака, як колективність праці, яка є результатом діяльності юридичної служби (юрисконсультів) підприємства, установи, організації. Колективність праці має місце тоді, коли спільна діяльність декількох працівників юридичної служби спрямована на виконання спільного завдання чи досягнення мети. Також колективність праці юридичної консультативної діяльності знаходить свій прояв у тому, що юрисконсульт перебуває в певній залежності від інших осіб (керівництва та інших структурних підрозділів); він взаємодіє та співпрацює з усіма управліннями та відділами тієї організаційної структури, правове обслуговування якої він здійснює.

Окрім зазначених ознак, для юридичної консультативної діяльності характерна така риса, як обов'язковість рішень. У сучасній науковій літературі має місце думка, згідно з якою професійна діяльність юрисконсульта має необов'язковий характер, оскільки юридична консультація – це порада спеціаліста, що носить консультативний характер [1]. Основною ідеєю такої позиції є те, що юрисконсульт не виконує адміністративно-управлінських функцій, не видає наказів і розпоряджень. Але його висновки та правові поради є обов'язковими для виконання суб'єктами управління, оскільки вони визначені правовими нормами і стандартами, а їх процедура та форма встановлені законодавством.

Також юридична консультативна діяльність характеризується ознакою незалежності, що передбачає вільне здійснення професійної діяльності юрисконсультом, який повинен бути аполітичним і вільним від будь-якого впливу. Рішення юрисконсульта мають бути прийняті справедливо, об'єктивно та неупереджено. Безумовно ризик впливу на фахівця є зі сторони

керівництва, з яким юрисконсульт перебуває в трудових відносинах, але незважаючи на це, юрисконсульт у своїй діяльності повинен керуватися лише законодавством, принципами законності, справедливості та верховенства права.

Для юридичної консультативної діяльності характерна ознака процедурності (процесуального характеру), яка виражається в дотриманні вимог закону, встановлених до процедури вчинення конкретної професійної дії. Кожна юридична дія здійснюється юрисконсультом за певним алгоритмом, під чим розуміється набір дій з визначеною послідовністю, які об'єднує спільна мета у вигляді отримання бажаного результату чи досягнення поставленої цілі [2]. Матеріальне право реалізується за допомогою ряду норм процесуального права. Наприклад, право на звернення до суду має кожна особа (фізична чи юридична), але юрисконсульт володіє спеціальними знаннями процесуального законодавства щодо реалізації цього права.

Разом з цим, поряд із загальними характеристиками юридична консультативна діяльність має специфічні ознаки, які дозволяють її виокремити серед інших видів юридичної діяльності та є характерними тільки для неї. Такими специфічними ознаками юридичної консультативної діяльності є: 1) її тісний зв'язок з діяльністю підприємства (установи, організації), чим обумовлені посадові обов'язки юрисконсульта; 2) мета діяльності, яка полягає у представництві та захисті інтересів організаційної структури, юридичне обслуговування якої здійснює юрисконсульт.

З огляду на зазначене та беручи до уваги виявлені специфічні ознаки юридичної консультативної діяльності, стає можливим запропонувати авторське визначення поняття «юридична консультативна діяльність». Отже, юридична консультативна діяльність – це різновид юридичної діяльності, що тісно пов'язана з діяльністю підприємства, установи чи організації, та спрямована на представництво і захист інтересів тієї організаційної структури, юридичне обслуговування якої здійснює юрисконсульт.

Здійснивши аналіз юридичної консультативної діяльності через призму основних властивостей юридичної діяльності стає можливим дійти висновку, що вони мають місце й у професійній діяльності юрисконсульта, але проявляються в ній особливо.

Список використаних джерел:

1. Академічний тлумачний словник (1970-1980) [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://sum.in.ua/s/konsuljtacija>.
2. Алгоритм : [Електронний ресурс] // Вікіпедія – вільна енциклопедія. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Алгоритм>.
3. Бризгалов І.В. Юридична деонтологія: Короткий курс лекцій. – К.: МАУП, 2000. – 2-ге вид., випр. –48 с.
4. Гусарев С.Д. Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти. – К.: Знання, 2005. –375 с.
5. Конституція України від 28 червня 1996 р. //Відомості Верховної Ради України.- 1996.-№30.-ст.141. [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.11.2008 № 1040 [Електронний ресурс] : – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1040-2008-п>.
7. Юридична деонтологія / Ю.А. Ведерніков, С.О. Кульбач, А.М. Кучук. – Дніпропетровськ:вид-во «Свідлер А.Л.», 2011. – 206 с.

Аспірант докторантури та
ад'юнктури НАВС

Волковська Анна Сергіївна

**ЧЛЕНИ СІМ'Ї ЯК ПОТЕРПІЛІ ВІД ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 345¹
КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

Верховною Радою України було прийнято Закон України № 421-VIII від 14 травня 2015 р.